

Geofyzikální ústav AV ČR

Vernisáž výstavy

SOPKY

KRÁSNÉ I OBÁVANÉ,

soubor dobových vyobrazení

aktivních vulkánů,

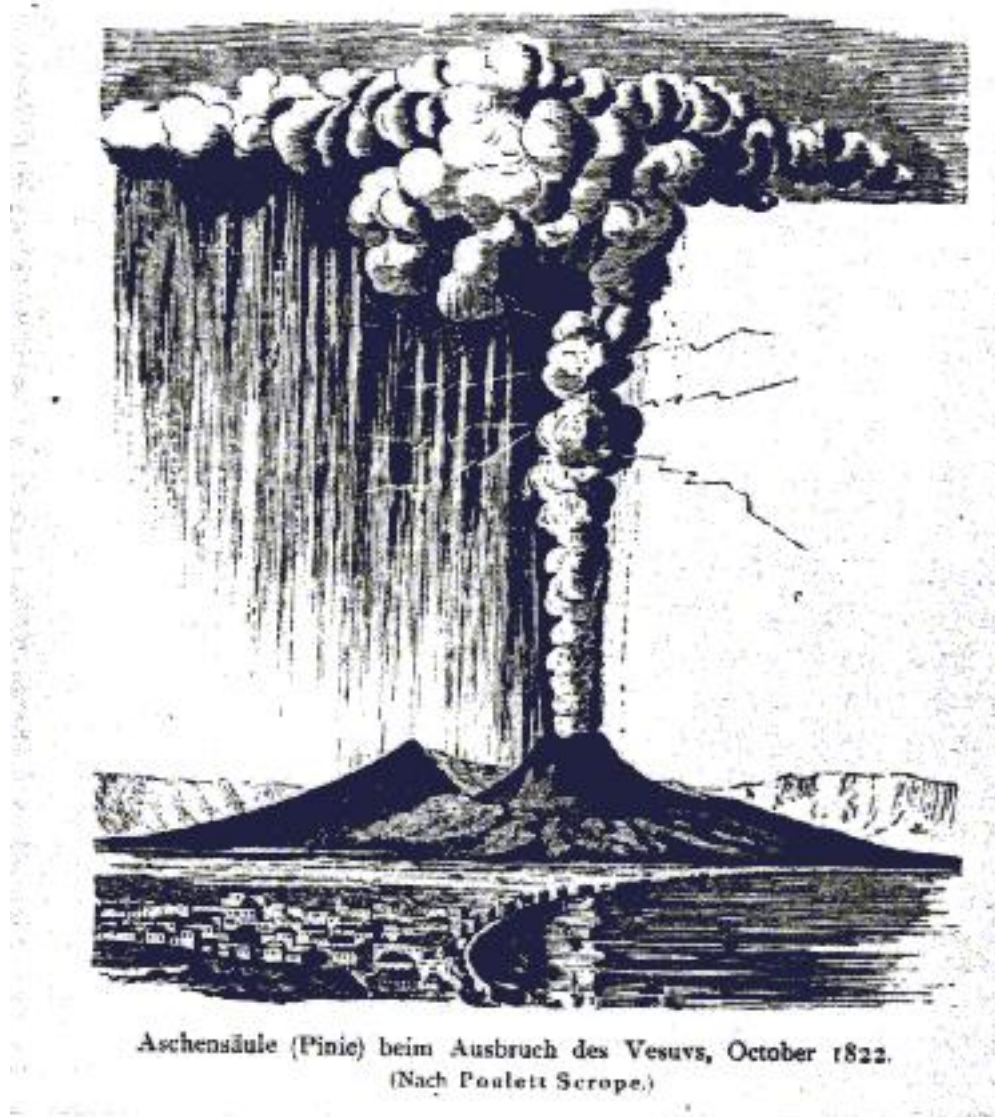
sopečných výbuchů a materiálů.

Vernisáž se konala ve středu

1. března 2000 v 16.00 hodin

v zasedací síni Geofyzikálního ústavu,

Boční II/1401, 141 31 Praha 4 – Spořilov.

Výron popela z Vesuvu v r. 1822

(podle Poulet-Scorpeho, ocelorytina).

Vystaveny byly kopie originálů, pocházejících z Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny ČR a z grafické sbírky J. T. Kozáka. Výstava dobových vyobrazení byla doplněna současnými velkoplošnými leteckými snímky několika jihoamerických vulkánů a ukázkou výsledků výzkumu seismického oddělení GFÚ, který s problematikou sopečné činnosti souvisí.

Na vernisáži byla přednesena dvě krátká odborná sdělení. V prvním z nich připomenul J. T. Kozák známé historické erupce evropských i mimoevropských vulkánů, z nichž některé jsou na

výstavě vyobrazeny. Seznámil dále posluchače s vývojem úvah o příčinách sopečné činnosti od spekulativních hypotéz A. Kirchera v 17. století, přes údobí makrovulkanických a makroseismických pozorování 18. a 19. století až po současnou instrumentální epochu 20. století.

Ve sdělení druhém vysvětlil V. Hanuš, jak je nahlížen vztah zemětřesné a sopečné činnosti v současnosti a jaké jsou nejnovější výsledky výzkumu seismického oddělení Geofyzikálního ústavu v této zdánlivě exotické problematice.

RNDr. Jan T. Kozák, Csc. (*1938), vystudoval MFF UK, obor fyzika. V letech 1965-1991 vědeckým pracovníkem v GFÚ, od r. 1991 pracuje v Ústavu struktury a mechaniky hornin. Mj. autorem nebo spoluautorem mnoha publikací a monografií o historických zemětřeseních a jejich dobových vyobrazeních. V letech 1997-1999 - ve spolupráci s University of California, Berkeley - zpřístupnil na Internetu svoji rozsáhlou sbírku starých vyobrazení zemětřesení; je dostupná na adrese <http://www.eerc.berkeley.edu/kozak/>.

RNDr. Václav Hanuš, DrSc. (*1930), vystudoval PŘF UK, obor geologie. V letech 1960-1990 vědeckým pracovníkem Geologického ústavu AV ČR. Od r. 1991 v Geofyzikálním ústavu AV ČR, kde se věnuje problematice seismické aktivity a hluboké stavby konvergentních okrajů litosférických desek. V 70-tých a 80-tých letech na několika dlouhodobých pracovních pobytech ve vulkanicky mimořádně aktivních oblastech Latinské Ameriky.

Sopečný výbuch

Chystá-li se sopka k výbuchu, ukazuje k tomu plno známek, ač se někdy výbuch dostaví z nenadání. Vystupuje větší měrou kysličník uhličitý a sirné páry, vzduch se stává nedýchatelným. Ještě dříve než člověk cítí to jemnými smysly zvířata; psi a kočky jeví neklid, prchají nebo zalézají. Země bývá v neklidu, otrásá se slabě za podzemního hukotu, jaký v malém vzbuzuje okolí kotle s vysokým napětím páry, když bubliny její narážejí na stěny.

Krátery sopek jsou i velikolepými laboratořemi přírody. Z vystupujících plynů usazuje se síra, které se technicky dobývá. Vedle toho zájem vědecký vzbuzuje tvoření soli kamenné, salmiaku aj. nerostů na lávě. Sopky umožňují studovati změny, jimiž podléhají utržené balvany podkladu ve styku se žhavým magmatem, jakož i výbuchy seznamují nás s projevy nitra zemského. Jest tedy vědecký význam těchto zjevů ohromný.

Pasáže z knihy J.Kratochvíl: Jak se mění povrch zemský (Státní nakladatelství v Praze 1925)